

Секція 5. Шляхи та методи популяризації історії в Україні та світі

Українська пісня на сучасних музичних фестивалях у Польщі у контексті міжнародного культурного діалогу

Свинаренко Н.О.

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри української філології та історії

Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця

м. Харків, Україна

Культурне співробітництво є важливим елементом становлення позитивних відносин з іншими державами у сучасному світі. Так, для Польщі та України, деякі спільні сторінки історії яких є непротиставленими, саме музична культура може слугувати ефективною складовою налагодження міждержавних та міжлюдських контактів. Музичне мистецтво є сферою емоційною, інтернаціональною, зрозумілою людям різного віку та різних поглядів на життя. Також на фестивалях та музичних конкурсах через українську народну пісню пересічним полякам надається можливість краще зрозуміти східного сусіда, подолати існуючі у сучасному європейському медіапросторі етностереотипи. А українські музичні колективи при цьому мають можливість презентувати свою діяльність на міжнародному рівні. Масовість проведення міжнародних конкурсів української пісні у Польщі є свідченням стійкого інтересу людей різного віку до української культури, українських традицій та звичаїв.

Мета роботи: дослідити найбільші фестивалі української народної музики у Польщі та визначити місце фестивалів української культури в Польщі у становленні культурної українсько-польської співпраці від часу отримання Україною незалежності і до сьогодні.

З моменту отримання Україною незалежності і до наших днів проводилося багато різноманітних музичних фестивалів у Польщі, де лунали українські пісні. Найбільший щорічний лемківський етнографічний фестиваль «Лемківська

Ватра» об'єднав лемків Польщі, України, Словаччини, Хорватії, Сербії, Канади, США та інших країн світу з 1982 р. в польському селі Ждиня [2, с.168]. Останнім часом «Лемківська ватра» підтримується не тільки представниками польської влади, громадськими організаціями українців та лемків в Польщі, а й Міністерства культури України. Окрім великого мистецького значення цей фестиваль має також значення просвітницьке. А у 2007 р. у відкритті «Лемківської ватри» взяв участь Президент України Віктор Ющенко — це засвідчує значний суспільний інтерес до питання українсько-польського культурного співробітництва. Особливістю ювілейного XXX свята лемківської культури «Лемківська ватра-2012» стало те, що він проходив за почесного патронату Президентів України та Польщі. Доброю традицією впродовж довгого часу залишається відзначення днів української культури в Польщі, що проводяться організаціями українців у Польщі в місцях компактного проживання українців та спрямовані на підтримку духовності та культури українців Польщі. У Вармінсько-Мазурському та Західнопоморському воєводствах щорічно проходять Дні української культури в Щецині, Венгожево, Гіжицьку, Ольштині та інших за активної підтримки місцевої влади та за наявності численної зацікавленої аудиторії слухачів. Серед подібних заходів у Вармінсько-Мазурському воєводстві найбільше людей збирають імпрези організовані під відкритим небом: «Ніч на Івана Купала» в Круклянках, «Зустрічі Пограниччя» в Глембоцьку та ін.

Зокрема, у липні 1999 р. у м. Родзьонка відбувся Перший міжнародний фестиваль дитячого фольклору, де юна тернополянка Олена Волович стала лауреатом премії загальнопольського фестивалю дитячої пісні ім. Генріха Моріса [2, с.172]. У лютому 1998 р. у м.Каліш було проведено XX Всепольський фестиваль-конкурс учнівських колективів старовинної музики «Школа співу. Каліш-98» [2, с.170]. Для юних співаків це було важливо і відповідально. Зокрема, фольклорний ансамбль «Родовід» зі Львова, Львівський театр ім.Л.Курбаса та київський театр-студія «Будьмо!» були гостями Загальнопольського фестивалю національних меншин, що проходив у Тримісті.

Тоді ж тривало і щорічне традиційне свято лемківської культури «Від Русаля до Яна», в с. Зиндранові, поблизу м. Дуклі. Для дитячих колективів та для юних виконавців вони залишили найкращі враження.

У 2000 р. музичний фестиваль у Сопоті тривав три дні, впродовж яких на сцені «Лісової опери» виступили виконавці з України, Польщі, Словаччини та Канади [5, с.3]. Фестиваль української культури 2003 р. показав своїм глядачам та слухачам своєрідність звичаїв, обрядів, ремісництва, пісень, танців, мови й побуту українських гірських жителів Карпат (гуцулів, лемків, бойків і буковинців та ін.). Всі ці музичні конкурси є дуже різними: одні з них тільки для професіоналів, інші - для аматорів, танцювальних колективів, організаторів та виконавців музично-театральних дійств, виконавців релігійної музики та ін. Тобто, фестивалі української культури у Польщі не втратили своє значення для збереження культурної спадщини. Сьогодні найбільшим культурологічним заходом української тематики в Польщі та у Центрально-Східній Європі є наймолодший фестиваль української культури в Польщі «Українська весна», що існує з 2008 р.

Від початку 2000-х рр. з'явилась нова форма проведення фестивалів в Україні та Польщі — Європейські Дні добросусідства на українсько-польському кордоні. Вперше це відбулося в 2004 р. під назвою «Транскордонний діалог польської та української культур». Протягом 2010-2012 рр. Дні добросусідства дали можливість показати сучасному європейському глядачу українські музично-мистецькі дійства, кулінарні пікніки з традиційною кухнею, ярмарки народних ремесел, майстер-класи, інтеграційні заходи для дітей та молоді та ін.

Фестиваль «Україна в центрі Любліна» — щорічне дійство, котре відбувається в Любліні з 2008 р. і уже стало традиційним. Ініціатором його проведення стали студенти та представники численної української меншини у Любліні, а також поляки, зацікавлені культурою України.

Фестиваль «Україна, VIVA!» у Вроцлаві, що проходить з 2000 р., є однією з найбільших мистецьких акцій, яка просуває українську культуру у Вроцлаві та

Польщі [4, с.210]. Головною метою цього та інших заходів є презентація традиційної української культури у різних мистецьких напрямках.

У червні 2025 р. у Більську, Білостоці, Гайнівці, Сім'ятичі, Нарві, Черемсі відбувся XXXIV Фестиваль української культури на Підляшші «Підляська осінь» [1, с.96]. Тоді ж відбувся і ювілейний концерт з нагоди 30-ліття Українського ансамблю пісні і танцю «Ранок». «Підляська осінь» це своєрідний марафон української культури, подія, яка триває декілька днів.

7 червня 2025 р. у Підляському музеї народної культури у Василькові коло Білостока відбувся фестиваль «Зелені свята в скансені». Серед виконавців був український дитячо-молодіжний гурт «Гілочка» з Черемхи. Вже три роки поспіль ансамблі Елі Томчук здобували нагороди на загальнопольському фестивалі у Казімежу над Віслою [3, с.5]. У 2022 р. вона отримала найвищу і найважливішу нагородку - «Башту», отримав керований нею колектив «Родина» з Дуб'яжина [1, с.4].

Гостями «Купала 2022» були ансамбль «Гілочка» (Черемха), «Добрина» (Білосток), «Ранок» (Більськ), «Родина» (Дуб'яжин). Прекрасно доповнювали концерти народного співу і показ танців танцювальної групи «Ранок»: «Польки з перетупом», «Весільної труйки», «Їхали козаченьки», «Притупи», «Полісянки», «Гопака», «Подоляночки» [1, с.4].

Висновки. Проведення міжнародних фестивалів дитячих фольклорних колективів національних меншин, щорічні відкриття сезону української культури в Срокові, Міжнародний фестиваль купальської ночі, а також показові концерти української пісні, Дитячий фестиваль української культури в Ельблонзі сприяє популяризації української музичної культури у світі. Дні української культури у різних містах Польщі популяризують та просувають культуру українського народу серед поляків та європейців, підтримують та сприяють формуванню культурної ідентичності українців Польщі. Їх підтримка та проведення подібних заходів на постійній основі є свідченням виконання положень нормативно-правових актів щодо національних меншин на території обох держав.

Література:

1. Бо не гоже на Купайла сухому бути! *Над Бугом і Нарвою*, 2022. №4. С.4.

2. Босак Е.-Т.І. Національне самозбереження українців в контексті сучасного фестивального руху в Польщі. *Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Історія»*. Вип. 1 (44), 2021. С.169-178.

3.3 організованого життя над Бугом і Нарвою. «Гілочка» на Зелених святах у скансені. *Над Бугом і Нарвою*, 2025. №4. С.5.

4. Романюк І., Пачос Ю. Фестивалі української культури в Польщі як елемент мистецької українсько-польської співпраці початку ХХІ ст. *Україна ХХ ст. Культура, ідеологія, політика. Зб. статей*. 2014. Вип. 19. С.206-213.

5. Савчук С. Фестиваль під знаком ювілею «Ранку». *Над Бугом і Нарвою*, 2025. №6. С.3.